

Misóczki Lajos

Pásztó és Vidéke

(Egy lap megjelenésének kilenvenedik évfordulóján)

A kiegyezés utáni hazai tőkés fejlődés, a Felvidékre vezető Pest-Hatvan-Salgótarján-Fülek-Ruttka fő vasútvonal megnyitása Pásztó gazdasági életét is élénkítette. Sajnos, az 1880-as évek közepétől pusztító filoxeravész a község és környéke szőlészetét-borászatát teljesen megsemmisítette. Pásztó szőlőtermelői e pusztítást az 1890/1900-as évek I. szőlőrekonstrukciójával sem heverték ki. Pásztó 1867-től 1893-ig járási székhely. Noha a helyi vezetők mindent elkövettek, hogy visszakapja városi jogát, törekvésük megtört.

A kötött birtokok, nagybirtokok miatt az elszegényedés jeleként szinte megállt a földadás-vétele. A kis-, sőt a középbirtokos gazdák saját tőke hiányában nem térhetek át a belterjes gazdálkodásra. A kereskedők és iparosok helyzete is folyamatosan rosszabbodott a 20. század elejére. Számottevő ipartelep nem létesült, a háziipar pedig lehanyaglott. Mindezek ellenére a hitelélet jelentős volt, mert a helyi alapítású Pásztói Takarékpénztár RT, a Pásztó és Vidéke Hitelszövet-

kezet segítették a kisvállalkozókat, a Hatvanvidéki Takarékpénztár RT Pásztói Fiókja pedig a csekély működő tőkét forgatta.

A felemás gazdasági fejlődés, valamint a visszafogott gazdasági élet ellenére Pásztó társadalmi élete nagyon élénk volt, amelynek alapját az a kisiparos, kiskereskedő, kigazda és tisztviselőréteg adta, amely meg akarta szüntetni a község tespedését. Őt társadalmi egyesülete, polgári köre, élén a Kaszinóval – gyakran és tudatosan vallotta: "Tegyük meg mindent Pásztó felemelkedéséért!" Ügyvédek, orvosok, tanárok és kitűnő összeköttetésű izraelita polgáremlerek izzó lokálpatriotizmusa megyszerte ismert volt.

A lokálpatriotizmusban gyökerezett a pásztói turista élet is. Az 1887-ben, Gyöngyösön alakult Magyarországi Kárpát Egyesület Mátra Osztályában, majd az 1891-ben létesült Magyarországi Turista Egyesület Mátra Egyletében Pásztóról is voltak tagok. Ők, miután látták, hogy a turisztika, az idegenforgalom milyen jelentőset lendít Gyön-

Páztó és Vidéke

Társadalmi, közgazdasági, szépirodalmi és vegyes tartalmú hetilap. Megjelenik minden vasárnap.

<p>Előfizetési árak:</p> <p>Egyszeri ár: 2 kor Féléves: 8 kor Dygyéves: 20 kor</p> <p>MAJNAK LEÍV ÁRA 10 PÉTER</p> <p>Kiszáradhat az az adószó miatt.</p>	<p>Főszerkesztő</p> <p>Dr. PLATTHY ADORJÁN</p> <p>Feladvó szerkesztő</p> <p>KERÉNY DEZSŐ</p> <p>Lapkiadóháza: A SZERKESZTŐSÉG</p>	<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal:</p> <p>SCHLESINGER MIHÁLY könyvnyomtatásban.</p> <p>1000 Péterfalvi utca 10. sz. 10. sz. 10. sz.</p> <p>Hirdetvényt megállapításra azonnal küldve a kiadóhivatal.</p>
<p>Szerkesztőségi előszó.</p> <p>„Jelen számunkkal kezdetét veszti a lapunk új korszaka.”</p>	<p>születésük óta a „Páztó és Vidéke”-t.</p> <p>Minden kiadványunkban megismerjük a</p>	<p>változó eseményeit Páztó és a környék lakosságának, a valóságban híven, részrehajlás nélkül, a híradásoknak megfelelőleg tár-</p>

gyös városiasodásán, Páztón is hozzáálltak községük és a Nyugati-Mátra turizmusának megszervezéséhez. Ennek az ügynek felkarolására egy hírlap indításáról határoztak. Így született meg a Páztó és Vidéke nevű lap alapításának gondolata.

Az 1902. január 16-án keltezett, Heves vármegye alispánjához írt engedélykérő felterjesztésben még Idegenforgalmi és vegyes tartalmú hetilap megjelölés szerepelt, de a február 19-i folyamodványban már Társadalmi, közgazdasági, szépirodalmi és vegyes tartalmú lap engedélyét kérték. "Bár van Páztói Közlöny, de az új lappal a környékre is tekintendünk" – indokolták az újabb hírlap létjogát. (Ez a közlöny 1885-től jelent meg dr. *Platthy Adorján* és *Kelemen Ödön* szerkesztésében.)

A lapindítás fő szorgalmazója dr. *Platthy Adorján* orvos volt, a "palóc doktor", akit még "palóc gazdasznak" is neveztek, lévén birtokos, gazdálkodó – tagja a Heves Megyei Gazdasági Egyesületnek is. A lapindításhoz szükséges kaució egy részét *Keszler Ignác*, a

Páztói Takarékpénztár RT vezérigazgatója – *Schönfeld Lipót* és *Kelemen Károly* vállalkozó, továbbá dr. *Platthy Adorján* fizette ki. A lap nyomását, a heti 900 példányt a helybeli *Schlesinger Mihály* vállalta.

Ma már csak találgathatjuk, miért nem idegenforgalmi lapot indítottak, miért helyi tudósítót. Lehet, az utóbbihoz nagyobb előfizető- és olvasókört nyertek meg, mintha a csupán szűkebb érdeklődésre számottartó lapot adták volna ki.

Az 1902. november 30-án napvilágot látott lap 1. száma negyednagyságban, nyolc oldalon jelent meg. Főszerkesztője dr. *Platthy Adorján*, Felelős szerkesztője *Kelemeny Dezső* volt.

A lap arculatát a Szerkesztőségi előszó című írás mutatta be. A szerkesztőség célja ez volt: "Mi e lap alapításával munkára vállalkoztunk, a közügyek szolgálatára." Nemcsak Páztó, hanem az egész környék, a palóc vidék, azaz a "tösgyökeres magyar vidék" gondjainak feltárására. Hangsúlyozta: "E lap nem azon céllal lép fel, hogy a társadalom külön-

böző osztályai között izgasson, hanem ellenkezőleg, hogy közöttük békítőleg hasson.” Ennek megfelelően tudósít majd Pásztó és környéke felemelkedése érdekében a közigazgatási életről, a földművelésről, gyümölcs- és szőlőtermelésről, az iparról és kereskedelemről, tudományos életről, a közművelődésről, tanügyről és egészségügyi viszonyokról, valamint a társadalmi életről, a polgári társas körök tevékenységéről.

A fenti törekvéseket tükrözte a rovatok megválasztása is:

A címoldalra szerkesztőségi, időszerű helyi és környékbeli, hazai és külföldi fontos cikkek kerültek.

Szintén a címoldalon, a lap alsó harmadában kapott helyet a Pásztó és Vidéke tárcája nevű rovat. A helyi szerzők szépirodalmi írásait ebben és a Csarnok rovatban is közölték.

A Vegyes közleményekben közhasznú ismertetések jelentek meg.

A Helyi hírek Pásztó és környéke napi eseményeit ismertette, a Közigazdaság rovat a gazdasági életből mutatott be képeket.

Volt még Hirdetések, Szerkesztői üzenetek és alkalmanként Piaci ár kimutatás rovat is.

Ha a felsorolt rovatok alapján tesszük mérlegre e lapot, megfelel a korabeli védéki lapok szintjének. Amiben mégis többet mutatott, az a gyors és valóban, az egész környéket átfogó, "minden eseményről tájékoztatni szándékozó" hírközlése volt.

A körültekintő szerkesztés ellenére is, hasonlóan bármely korabeli lap gyakorlatához, olykor mosolyra ingerlő írás is megjelenhetett, főleg a hirdetésekben. Az 1904. április

24-i szám 5. oldalán közzétett rajzos reklám-szöveg így szólt:

“Ne veszekedjen azon!
Hogy van-e jó bor Taron,
Menj el ide, a "Koronába",
Örömben vagy búbánatba,
Kérjél egy liter Visontait
S hozzá egy üveg Parádit,
Ott ragadsz mint mézen a légy,
Máshová soha nem mégy,
Nem felejtet Szíves bácsit,
S a 64 fillért meg nem bánod!”

Amit a szerkesztőség vállalt, a közügyek szolgálatát, következetesen teljesítette is. A község és környéke előmenetelét célzó törekvéseket többnyire cikksorozatban, vagy szerkesztőségi cikkben közölte.

Gazdasági jellegű cikksorozata volt többek között Pásztó városiasodását előmozdító villamosítás (elektromos közvilágítás) ügye. Másik fő téma, amely a környéket is átfogta, a szőlőrekonstrukció. Bár a megyei gazdasági egyesület jóvoltából közel egy évtizede működött már Pásztón az állami szőlőoltványtelep, a szőlők újratelepítése – a jelentős kedvezmények ellenére is – vontatottan haladt. A lap 1903. január 4-i számában *Demecs József* gazdálkodó kimutatta az Elpusztult szőlőink felújításáról című írásában, hogy mennyire fontos a szőlészet-borászat fellendítése: A filoxera előtt Pásztón évi 60-80 000 akó, azaz kb. 35 000 hl bor termett. 1 hl-t 20 koronával számolva ez Pásztó szőlőtermelőinek évi 700 000 K bevételt hozott. Jelenleg

(1903-ban) 5000 hl a bortermés, 1 hl bor 30 K - tehát most 150 000 K a bevétel. Az ipar és kereskedelem fejlesztésének ügyét is számos cikkben tárgyalta a lap. A szerkesztőség 1904. július 10-én közölt Idegenforgalom című cikke kiemelte: "A mi szegény népességünk ugyancsak rá van szorulva erre a rendkívüli jövedelmi forrásra... Pártolunk is minden olyan törekvést, mely az idegenforgalom növekedésére irányul, mert abban eminens közérdeket látunk."

Politikai, társadalmi közelményei a helyi és az országos változásokat egyaránt bemutatták. A szerkesztőség ráirányította a figyelmet a palócok körében is élénkülő szocialista mozgalmakra. Az 1904. április 10-i szerkesztőségi cikk Veszedelmes lomhaság címmel a hazai mozgalmak kiváltó okait és az események összefüggéseit elemezte: "Nem merül ki a nagybirtokos urak fantáziája az agrárszocializmusról való rémképek festésében. Egyenesen uszítják a hatóságokat a nyomorúságos helyzete miatt elégedetlen, néha lázongó nép ellen. Arról azonban nem elmélkednek a nagy urak, hogy megélhet-e családos ember napi 30-40 krajcárból?... Több bért kéne fizetni, és akkor mindenféle kényszer nélkül hajtaná el magától a hazátlan szocialisták maszlagát."

Az iskolügy teréről is gyakran tudósított a lap, főként az állami polgári fiúiskola közművelődési tevékenységéről.

A művelődésügy ápolójáról, fejlesztőjéről, a Pásztói Műkedvelő Egyesület életéről is sokszor olvashattak. Az 1904. évi húsvét hétfőn rendezett előadásáról ezeket jegyezte le a lelkes tudósító a lap április 10. számában: "/Az/ előadáson annyi ember volt, hogy egy kisebb vásári sokadalomnak is beillett volna. A vidék is kitett magáért. Északnak fel, egészen Szentkútig csaknem minden község képviselve volt. Délről meg Gyöngyös, sőt a délibábos Csány is tekintélyes számú úrnő/vel/ és úrral volt képviselve." Pedig a "világot jelentő színpadon" ezúttal csupán "élőképeket" láthatott a közönség.

A Pásztó és Vidéke utolsó száma 1904. augusztus 28-án jelent meg. Feltehető, dr. Platthy főszerkesztő a megrendült egészsége miatt nem vállalta a lap további istápolását. Még így is órá hárult Pásztó közigazgatási vezetése, ugyanis 1902. december 4-től községi bíró is volt, továbbá 3 helyi egyesület elnöke is.

A Pásztó és Vidéke nemcsak a mátraalji kisvárosnak, hanem az egykori Heves megye közéletének, hírlapirodalmi életének is kedves színfoltja volt. Helytörténetesek, sajtótörténetesek és a város története iránt érdeklődők gazdag anyagra lelhetnek lapszámai tanulmányozásával. Megjelenésének 90. évfordulóján nemcsak emlékezünk, hanem tisztelgünk is azok előtt, akik egykor szerkesztették, írták azt.